

Nepal ved en korsvei

Klimatoppmøtet i København

I skrivende stund er det kun få dager til klimatoppmøtet i København. I to travle førjulsker møtes verdens ledere for å forsøke å enes om tiltak som kan begrense den globale oppvarmingen. Selv om verdens ledere synes å ha forstått utfordringen, er det fortsatt noen, også i vårt eget land, som lever i villfarelsen om at klimaendringene ikke er menneskeskapte, og som håper forhandlingene mislykkes. Det er både tåpelig og kunnskapsløst, men langt viktigere enn å bruke energi på å argumentere mot slik dumskap er det å bruke krefter på å få til en bindende, global klimaavtale.

For tida er i ferd med å renne ut. Vi er derfor glade for at Norge har tatt mål av seg å spille en aktiv rolle i forhandlingene. Målet er å få til utslippsreduksjoner som vil begrense den globale oppvarmingen til to grader sammenlignet med førindustrielt nivå. Regjeringen har annonsert at Norge er beredt til å kutte i klimagassutslippene med 40 %. Det er prisverdig, men også påkrevet, at Norge inngår såpass ambisiøse forpliktelser. Klimagassutslippene i verdens rikeste land har i følge FN økt med 11, 2 % sammenlignet med 1990-nivået. Samtidig er det de fattige landene som vil rammes hardest av klimaendringer, i form av tørke, flom, tørrlagte elver og ekstremvær.

Utfordringen blir å få til forpliktende vedtak hos de største "klimagassproducentene", spesielt USA og Kina. Faren er at ambisjonsnivået for utslippsreduksjonene senkes for i det hele tatt å få til en avtale. Andre spørsmål er hvor stor andel av klimakuttene som skal tas innenlands i de rike landene og hvor mye de rike landene vil støtte tiltak i de fattige landene økonomisk.

Norge er et av verdens rikeste land takket være utvinning av fossilt brensel, selve kilden til klimaendringene. Vi må derfor gå foran både når det gjelder utslippsreduksjoner i eget land og støttetiltak til fattige land til deres klimatiltak. De 50 fattigste landene står for 1 % av CO₂-utslippene, men må bære de alvorligste menneskelige og økonomiske byrdene på grunn av dem. Da er det urimelig at de må ta 30-40 % av klimaregningen selv, slik EU-kommisjonen har foreslått.

Det er viktig at Norge ikke kjøper seg fri gjennom et storstilt kjøp av klimavoter for på den måten å redusere ambisjonene om egne utslippskutt. Norge må ha høye ambisjoner når det kutt i eget land, noe som vil være politisk utfordrende og kreve modige politiske vedtak. Skal kloden reddes, trengs omfattende tiltak som vi alle vil merke. Vi håper regjeringen og stortingsflertallet har ryggrad til å stå i mot populistiske politikere og klagesangen fra, eller på vegne av, "folk flest" når tiltakene skal realiseres. Alternativet er nemlig så mye verre.

Morten Lønstad

Morten Lønstad
generalsekretær

Denne utgaven inneholder:

4 Barnerettigheter: Fattigdom berører oss.

6 Barnekonvensjonen 20 år.

18 Økt oppslutning om skoleløpet

FORUT-nytt

Internt og eksternt informasjonsorgan for FORUT, Solidaritetsaksjon for utvikling. ISSN: 0808-548X

Postadresse: FORUT, Postboks 300, 2803 Gjøvik
Besøksadresse: Roald Amundsens vei 1B, 2816 Gjøvik
Telefon: 61 18 74 00, Telefaks: 61 18 74 01
E-post: forut@forut.no, Internett: www.forut.no
Eierorganisasjoner: IOGT, Juvente og Juba

I redaksjonen: Ellen Bjølseth (redaktør), Øystein Bakke, Dag Endal og Ingvar Midthun.
Produksjon: Idéhuset Sandbeck, Gjøvik. Trykk: Grøset
Forsidefoto: Hans A Hals.
Redaksjonen avsluttet 20. november 2009.
Utgitt med støtte av Norad.

For enkeltmennesket er det viktig at det politiske finner en løsning.

Uro i Katmandu:

Store demonstrasjoner

Tusener av maoister inntok i november gatene i Katmandu i en protest mot koalisjonsregjeringen partiet brøt ut av i mai i år. Maoistene krever en debatt i parlamentet om hvor stor makt presidenten skal ha.

Av Morten Lønstad

Demonstrantene omringet regjeringskvartalet og skapte trafikkaos i hele Katmandu. Store styrker av opprørspoliti var kalt ut, men demonstrasjonene var fredelige, og det kom ikke til sammenstøt.

Demonstrasjonene skaper imidlertid stor usikkerhet om den videre utviklingen i Nepal. Landet har gjennomgått store og positive endringer de siste tre årene etter at maoistene i august 2006 la ned våpnene etter 10 år med væpnet konflikt. 13 000 mennesker ble drept i borgerkrigen, som også lammet den økonomiske utviklingen i Nepal. Landet skjelver nå av frykt for at nye væpnede opprør vil finne sted og true den demokratiske utviklingen.

Fra eneveldig kongedømme til demokratisk republikk

Bakgrunnen for at maoistene valgte å avslutte det væpnede opprøret var at kong Gyanendra i april 2006 ble tvunget til å gjenåpne parlamentet etter at han hadde oppløst det og regjert eneveldig siden februar året før. Store folkelige demonstrasjoner og sterke krav fra den såkalte demokratibevegelsen tvang kongen i kne, og en interimregjering ble dannet av en syvparti-allianse. Senere ble også maoistene med i denne koalisjonen. Lederen for Det nepalske kongresspartiet,

Girija Prasad Koirala, ble utpekt som statsminister, og det ble vedtatt at det skulle utlyses valg på nytt parlament som skulle ha som oppdrag å utvikle en ny grunnlov.

Interimregjeringen reduserte kongens rolle til kun å være av seremoniell art og uten politisk innflytelse. Det ble også vedtatt at Nepal skulle være en sekulær stat. I desember 2007 ble alle de politiske partiene også enige om at Nepal skulle bli republikk etter at et nytt, grunnlovsgivende parlament var valgt. Det betydde slutten på det 240 år lange monarkiet.

Valgskred for maoistene

I april 2008 ble så det første demokratiske valget i Nepal avholdt. Maoistene gjorde et brakvalg og ble det største partiet i nasjonalforsamlingen, både til egen og andres store overraskelse. De fikk 120 av de 240 direktevalgte representantene og 30 % av stemmene på de forholdstallsfordelte representantene. I alt fikk maoistene 238 av representantene i parlamentet, mens de andre politiske partiene til sammen fikk 359. Politiske analytikere hevdet at valget viste at folk var lei de tradisjonelle partiene, Det nepalske kongresspartiet og det kommunistiske partiet UML. Maoistene fikk stor sympati fordi de ville bekjempe kaste- og kjønnsdiskriminering og bekjempe et medgiftssystem som har ridd fattigfolk som en mare.

Kongen måtte abdisere som følge av valgresultatet. Det nye parlamentet vedtok å oppløse kongedømmet, og i juni 2008 måtte kongefamilien forlate slottet og starte sitt borgerlige liv.

Maoistene ut av regjeringen

Maoistenes leder, Prachanda, ble statsminister i koal-

isjonsregjering som ble dannet etter valget. I mai i år trakk han og maoistene seg fra regjeringssamarbeidet, fordi presidenten overprøvde hans og parlamentets beslutning om å avskjedige hærsejeren. Bakgrunnen for maoistenes krav om at hærsejeren måtte gå, var dennes uvilje mot å integrere maoistopprørerne i den nasjonale hæren. Demonstrasjonene som nå foregår dreier seg om presidentens maktutøvelse da han overprøvde parlamentets vedtak og gjeninnsatte hærsejeren. Maoistene mener dette var en udemokratisk handling i strid med grunnloven. De sier de vil fortsette protestene mot den nye regjeringen inntil den gir etter for kravene om å diskutere presidentens makt og hevder at selv om Nepal er en republikk, gjenstår det å skape et reelt demokrati.

Hva nå?

På tross av at urolighetene og demonstrasjonene skaper frykt for at den skjøre fredsavtalen opphører, mener analytikere at maoistene ikke vil gå tilbake til et væpnet opprør. De har erfart hvilke muligheter politisk makt gir, og har nok som ambisjon å bli enda sterkere politisk for å kunne gi sitt politiske preg på den nye grunnloven som er under utarbeidelse. Likevel er konflikten som nå topper seg alarmerende, fordi stadig flere mennesker forventes å slutte seg til demonstrasjonene. Partene står steilt mot hverandre, og regjeringen har avvist alle krav og er ikke innstilt på å komme demonstrantene i møte. Landet kan derfor oppleve politisk kaos som vil skape politisk ustabilitet ved at det konstitusjonelle demokratiet vil bli hindret i å utvikle seg. Nepal er et ungt demokrati. FORUT håper det får tid til å utvikle seg, og at fredsavtalen fortsatt blir respektert av partene, til beste for Nepals befolkning.

Ønsker du å støtte FORUT med et engangsbeløp, kan du betale inn på:

GAVEKONTO: 7874.06.61247

Alice Jenssen (til venstre) og Britt Steen hadde med seg gaver til Dalbir og Omis og hele barnehjemmet.

Fra krigens redsler til varm omsorg

Barnehjemmet i Psthali har i mange år tatt imot barn som har vært rammet av krigen. Jentene her bærer på mye sorg, men viser likevel glede og optimisme.

Av Ellen Bjølseth

På det meste var det 130 barn her, men nå er tallet nede i 59. Hjemmet er primært for jenter, men tar også imot mindre gutter. Omis og Dalbir (se bilde til venstre) bodde her inntil tidligere i høst, men er nå flyttet over til et barnehjem for gutter.

Psthali er et fantastisk frodig og vakkert jordbruksområde. Jentene som bor her går på skole i landsbyen like ved, og det er god plass til lekselesing hjemme, selv om de bor mange på rommet. På barnehjemmet er det også voksne som kan bidra med leksehjelp. Noen av de større jentene var klare til å begynne på college, men da måtte de flytte inn til byen og bo på internat.

CWIN setter mye inn på å gjenforene barna med egen familie. Dette gjelder både på Psthali-hjemmet og de andre hjemmene eller sentrene som organisasjonen driver. Noen ganger er det ikke mulig, og da gir barnehjemmet trygge rammer for en god oppvekst.

- Det er påfallende hvor fornøyde og tilfredse de virket, selv om de har med seg en tung bagasje, sier studieturdeltaker og FORUT-partner Kari Hals, som opplevde det som svært givende å møte disse unge damene. - En av dem fortalte meg at hun hadde bodd ti år på hjemmet, og nå skulle hun begynne på college. Det viktigste hun hadde lært, var at hun måtte ta ansvar for sitt eget liv, og det imponerte meg hvor trygg og sikker hun var, sier Kari Hals.

Bildene til høyre: De største jentene deltar i kjøkkentjenesten. Her er det te til gjestene fra Norge som gjøres klar. Kari Hals fikk god kontakt. Jenta i grønn t-skjorte er klar for college etter å ha bodd ti år på barnehjemmet.

Fattigdom berører oss

En førskolelærer, en lærer og en FORUT-partner var de heldige vinnerne av en studietur til Nepal. Møtet med fattigdommen gjorde et uutslettelig inntrykk.

Av Ellen Bjølseth

Nepal er et fattig land som sliter med å komme på fote etter flere år med indre strid og borgerkrig. Hovedstaden Katmandu har trukket til seg mange mennesker

som tror at livet kan bli bedre her enn i elendige kår på landsbygda. De færreste opplever å få det stort bedre. Katmandu gir derfor et fattigslig inntrykk med små, elendige hus, søppel i store mengder og slitne, dårlig kledde mennesker.

Det nytter

Men det finnes håp. Organisasjoner som CWIN arbeider utrettelig med å løse påtrengende problemer, både strukturelle og på grasrotnivå. - Jeg har sett at hjelpearbeid nytter og kan med hånden på hjertet si at

pengene blir brukt ordentlig, sier Alice Jenssen, rektor ved Tverlandet skole i Leirfjord, Nordland. Sammen med styrer Britt Steen i Maurtuva barnehage, Bø i Telemark, og FORUT-partner Kari Hals fra Gjøvik fikk hun være med på en rundtur til CWINs mange prosjekter i Katmandu.

Møte med Omis

Et høydepunkt på turen var møtet med Omis og bestevennen Dalbir, de to guttene som er hovedpersoner i årets barneaksjon "Omis får nye venner". Både Britt og Alice hadde gjennomført aksjonen i henholdsvis barnehagen og skolen, og det var stort å få med seg bilder hjem av seg selv sammen med de to guttene.

Sterke jenter

Det var også spennende å få anledning til å snakke direkte (om enn via tolk) med mange av de barna som deltakerne møtte, kanskje spesielt de unge jentene som orket å ha et håpefullt syn på fremtiden, selv om de slet med en svært tung og traumatisk fortid. De hadde dannet en ungdomsklubb for unge jenter som lærer opp yngre jenter til å ta vare på seg selv. - Det kunne være vanskelig å holde tårene tilbake mange ganger, men overalt blir en slått av den styrken og optimismen som lyste av dem, særlig de eldste, mente Kari Hals.

Kari Hals lytter intenst til den unge jenta som forteller sin historie.

Psthali-hjemmet ligger nydelig til i et frodig landskap. Det er enkel standard på soverommene. Flere jenter sammen gir en trygghetsfølelse.

Barnekonvensjonen 20 år

FNs barnekonvensjon ble undertegnet den 20. november 1989. Ingen annen FN-konvensjon har fått så stor oppslutning som barnekonvensjonen. I dag har 193 land sluttet seg til den. Bare USA og Somalia har ikke underskrevet, men fra USA meldes det at de kommer til å gjøre det nå.

Av Ellen Bjølseth

De viktigste punktene i konvensjonen handler om retten til liv, til beskyttelse, til utvikling og til deltakelse. Nepal ratifiserte den 14. september 1990, men det mangler fortsatt mye på gjennomføringen. Nasjonal lovgivning er heller ikke helt i overensstemmelse med barnekonvensjonen, som for eksempel har stadfestet 18 som aldersgrense, mens nepalsk lov bare regner dem under 16 år som barn. Dette er noe Nepals barnerettighetskommisjon følger nøye med på, og her forventes det at Nepal vil følge barnekonvensjonen og ikke den nasjonale loven.

Status for barnerettighetene i Nepal

I folketellingen i 2001 var befolkningen på 23 151 423 personer, hvorav 39,3 % var under 14 år, 43,1 % under 16 og 47,5 % var under 18 år. Ifølge UNICEF (2006) har barnedødeligheten sunket for barn under fem år. Regjeringen har også vedtatt en lov som kriminaliserer den som bortfører mennesker i den hensikt å drepe, drive menneskehandel, tvinge noen til sex og prostitusjon, torturere eller utpresse noen. Straffen for å bortføre barn er satt til 17 års fengsel.

Retten til liv

Mange barn i Nepal er fratrukket retten til liv ved at de mangler registrering ved fødselen, tilstrekkelig ernæring, bolig, sunne omgivelser, rent drikkevann, vaksiner og helsetjenester. Mange barn blir drept på grunn av overtro i familien og nærmiljøet. Loven strekker altså ikke til, fordi effektive gjennomføringsmekanismer mangler.

I perioden januar til juni 2008 ble 38 barn bortført av kriminelle grupper, og bare noen få av dem er funnet igjen. Det er fortsatt vanlig at barn helt ned i femårsalderen blir brukt som hushjelper, og i alt 126 000 barn er registrert brukt i risikofylt arbeid. I byene er en av de farligste jobbene i transportsektoren, der barn brukes til billettsalg og henger i døråpningen på bussene. Den væpnede konflikten rammet også barn hardt. Tall fra FN viser at det var

2973 barnesoldater hos maoistene. Antall prostituerte jenter øker år for år. Over 5000 jenter under 16 år er involvert i prostitusjon, og det ble rapportert 186 tilfeller av voldtekt på jenter under 18 år, antagelig bare en brøkdel av det totale antallet, som for det meste ikke blir anmeldt.

Utviklingen i skolesektoren er heller ikke tilfredsstillende. Skolene må rett som det er stenges fordi de blir benyttet av lærerorganisasjoner, studentorganisasjoner, som stemmestasjoner ved valg og så videre. Mange barn har mistet livet eller blitt lemlestet av miner som ikke er blitt fjernet etter fredsforhandlingene.

Klageinstans

Overgrep, misbruk og mangelfull oppfølging og gjennomføring av lover og forskrifter blir overvåket og registrert av menneskerettighetskommisjonen, som også fungerer som klageinstans. Klagene som hittil er mottatt, har å gjøre med barnesoldater i maoistforlegninger, overgrep fra lærere mot elever, mishandling av småbarn som hushjelper, drap på barn under borgerkrigen, barn i fengsel, polititortur mot barn og adopsjon til utlandet uten de foresattes samtykke. Sakene er behandlet av menneskerettighetskommisjonen og blitt oversendt myndighetene.

Kommisjonens arbeid er uhyre viktig i et samfunn som Nepal, der menneskerettighetene, særlig barns rettigheter, har stått svakt. Landet er inne i en omstillingsprosess etter mange års indre uro og krig, og det blir helt avgjørende at den nye grunnloven tar opp i seg menneskerettighetsaspektet på en god måte.

Målet er at alle barn får gå på skolen.

Nepals menneskerettighetskommisjon - en viktig premissleverandør

I kjølvannet av borgerkrigen er Nepal inne i en svært viktig prosess for å sikre freden og skape grobunn for god utvikling. En ny grunnlov er under utarbeidelse, og den nasjonale menneskerettighetskommisjonen er en viktig rådgiver.

Av Ellen Bjølseth

Menneskerettighetskommisjonen ble grunnlagt i mai 2000. I henhold til interimskonstitusjonen av 2007 ble kommisjonen oppgradert til et konstitusjonelt organ med økt ansvar og myndighet. I 2007 ble CWINs arbeidende styreleder, Gauri Pradhan, utnevnt til medlem av kommisjonen og forlot CWIN. Han er en av fem medlemmer av kommisjonen, fire menn og en kvinne. Menneskerettighetskommisjonen har stor makt. Nepal har signert mange internasjonale avtaler, og kommisjonen har blant annet som oppgave å opptre som vaktbikkje og sørge for at forpliktelsene overholdes. En ny grunnlov er under utarbeidelse, og kommisjonen gir råd og veiledning om hvordan menneskerettighetene best kan ivaretas.

En viktig del av kommisjonens arbeid er å få frem fakta, blant annet for at ofre for ulike overgrep skal få sin rett og overgriperne straffes. Under den væpnede konflikten skjedde det urett fra begge sider. Fredsbyggingen er på ingen måte avsluttet, og menneske-

rettighetskommisjonen har en enorm oppgave i å veilede regjeringen slik at freden sikres på beste måte.

Nepal står overfor store utfordringer. Landet er fattig, og befolkningen består av et vell av ulike etniske grupper med mer enn 100 språk. Det er bestemt at Nepal vil bli en føderasjon, men debatten pågår om hva slags grenser en skal ha for føderasjonsenheten. Skal de være geografiske, følge etniske skillelinjer eller språk? – Vi må for all del unngå etniske inndelinger, sier Gauri Pradhan. – Det ville bli å legge grunnlaget for fremtidig konflikt, noe vi absolutt ikke ønsker.

Det er allerede vedtatt at grunnskolen skal ha undervisning på morsmålet, samtidig som alle får undervisning i nepali, fellesspråket i landet. Den nye grunnloven sier ikke noe om religion. En tar sikte på en sekulær stat selv om hinduismen er den altoverveiende religionen.

Gauri Pradhan

- Vi har en lang vei å gå, sier Gauri Pradhan, som likevel er optimistisk overfor den enorme oppgaven med å bringe Nepal ut av fattigdommen og sikre like rettigheter og økt velstand for alle.

Nepal

Inntil Nepal ble republikk i mai 2008, hadde landet vært styrt av konger eller en herskende familie. Det historiske valget i april 2008 førte til at kongen ble avsatt og monarkiet ble en saga blott.

Borgerkrigen hadde ødelagt økonomien, og Nepal er avhengig av bistand. Turisme er en viktig næring.

Nepal har aldri vært kolonisert, men det britiske West India Company gjorde Nepal økonomisk avhengig i mange år. Noe territorium er blitt avstått til India, for eksempel Darjeeling, som tidligere var nepalsk område. Dagens grenser har eksistert i 240 år.

Maoistiske opprørere førte en ti år lang kamp mot monarkiet. Mer enn 12 000 personer ble drept og 100 000 mennesker ble hjemløse mens kampene pågikk.

Et folkelig press førte til at kong Gyanendras direkte styre endte i april 2006, og maoistopprørerne innledet samtaler med regjeringen. Etter valget i april 2008 ble maoistene det største partiet. Monarkiet ble avskaffet en måned senere, og en maoistisk-dominert koalisjonsregjering overtok i august.

CWINs rolle

Det nepalske parlamentet har 601 medlemmer. Landet har mange etniske grupper med mer enn 100 språk. Dette gir store utfordringer når ny grunnlov skal utformes. CWIN deltar på høringer, driver landsomfattende kampanjer og har to store busser på turné, blant annet med gateteater. Hensikten er å sikre at barnerettigheter blir en integrert del av grunnloven. Her må det blant annet tas med noe om vold i hjemmet og en anti-traffickinglov. Et problem er at selv om en lov vedtas, er det ikke sikkert den blir gjennomført. CWIN sørger for å gi politikere fakta. Dette kan virke som en vekker.

2005:
Tre alvorlige jenter blir tatt hånd om på Balika-hjemmet.
"Vår" jente til høyre.

I gul finkjole tilbringer jenta vår ferien på Balika-hjemmet sammen med andre jenter som tas hånd om av CWIN.

En telefonsamtale er nok

I 2005 skrev FORUT-nytt om tre småjenter som var blitt holdt lenket i uthus på landsbygda i Nepal. I oktober i år var en av jentene "hjemme" på ferie på Balika-hjemmet.

Av Ellen Bjølseth

Det går ofte bra, bare noen bryr seg. Om og om igjen ser vi at medmenneskelighet og omtanke gir livet en ny vending, selv for dem som er aller verst stilt i samfunnet. Under studieturen til Nepal i oktober fikk deltakerne møte ei jente som hadde en ubarmhjertig start på livet, men som nå hadde det godt.

Her er hennes historie slik den ble beskrevet i FORUT-nytt desemberutgave 2005:

"Tre barn, lenket fast og innelåst i et skur på en av-sidesliggende gård, ble reddet etter at CWIN var blitt varslet over krisetelefonen sin. Straks etter at telefonen var kommet inn, rykket det ut et team bestående av folk fra CWIN, et lokalt sosialkontor og en kvinnelig politibetjent.

En av de tre småjentene var psykisk utviklingshemmet og kunne ikke gjøre rede for navnet sitt. De to andre var ikke utviklingshemmet og kunne si hva de het, men det er ikke bragt på det rene hvor de kommer fra. Da kriseteamet kom til stedet, fant de den utviklingshemmede jenta på ca ti år lenket fast med fotlenker. Hun satt inne i et åpent skur på en jutesekk. Gulvet besto av store steiner, og skitten rundt henne var ubeskriv-

elig. Inn mot veggen sto det to femlitters plastbøtter. Den ene ble brukt til mat, den andre som toalett.

I et annet skur, også med tre vegger, fant teamet to småjenter på fire og seks år sammen med en mann på rundt femti. Mannen var åpenbart gal. Et tilsvarende skur skjulte en utviklingshemmet, voksen kvinne. Naboer fortalte at mannen tok imot psykisk utviklingshemmede mot betaling og at kvinnen var kommet dit bare noen dager i forveien. Han kalte henne konen sin, noe han hadde gjort med andre kvinner før henne. Noen av kvinnene han hadde hatt i "varetekt" hadde også født barn. Naboene fortalte også at han mottok småjenter, som han hadde der noen dager før han sendte dem videre. Noen av naboene hadde forsøkt å snakke til ham, men han var aggressiv og kastet ekskrementer etter dem.

Mannen hevder at den ene jenta var datteren hans. De to andre hadde han plukket opp for å redde dem fra et liv som gatebarn, påsto han. Barna har nå blitt tatt hånd om av CWIN etter å ha blitt grundig undersøkt på sykehus. Mannen er innlagt på psykiatrisk avdeling."

Jentene ble tatt inn på Balika-hjemmet der de fikk omsorg, god mat og traumeterapi før de ble overført til permanente barnehjem, ettersom Balika bare er et transitthjem. Likevel er det mange som betrakter Balika-hjemmet som sitt eget hjem, fordi det var her de fikk nytt håp og for første gang i livet kunne føle seg helt trygge. Slik var det også med jenta som var seks år da hun ble reddet. I ferien ville hun tilbake til Balika!

Krisetelefonen "Child Help Line"

CWIN var initiativtaker til å få opprettet en krisetelefon for å fange opp varsler om barn i nød. Denne krisetelefonen for barn drives med full moralsk støtte fra myndighetene, men det følger ingen penger med. Daglig mottas det ca 40 telefoner fra barn og voksne som forteller om barn i nød. Noen kan hjelpes på stedet. Andre må tas inn og gis beskyttelse. Nødnummeret 1098 kan ringes gratis fra alle telefonkiosker uten at det koster noe, og det er samme nummer over hele Nepal.

Krisesentre

Barn fanges opp gjennom slike oppringninger, tas inn til et lite krisesenter. Prosjektet samarbeider med politiet, jurister og journalister. Det drives også oppsøkende virksomhet i risiko-områder (gatepatrolje), blant annet på busstasjonen, der barn ofte har sitt første møte med storbyen når de kommer fra landsbygda.

I samarbeid med politiet arbeider CWIN for å få opprettet flere krisesentre for kvinner og barn. Nepal er delt inn i 75 distrikter, og det finnes nå krisesentre i 45 av dem.

Treåringen på fanget til Alice Jenssen.

Mens studieturgruppen var på besøk, traff de en liten gutt som var brakt inn et par dager før. Han var to-tre år og kunne ikke fortelle hvem mor og far var eller hvordan han var blitt borte fra dem. CWIN hadde etterlyst foreldrene gjennom politiet, aviser, radio og TV uten at noen hadde meldt seg. Dersom ingen tok kontakt, ville han bli flyttet til Psthali-hjemmet.

En liten gutt er alene i verden, men via krisetelefonen er han kommet til krisesenteret, der de forsøker å finne en løsning for ham.

Kvinner og likestilling med utgangspunkt i barna

CWINs innsats retter seg primært mot barn. Målet er å gi barn og unge beskyttelse mot overgrep og utnyttelse og sette dem i stand til å ta vare på og forsørge seg selv. Organisasjonen arbeider for å skape et samfunn hvor barn ikke blir utnyttet i barnearbeid, eller blir ofre for seksuelle overgrep eller prostitusjon. Innsatsen favner en rekke tiltak.

Av Ellen Bjølseth

Balika-hjemmet

Hit kommer jenter fra ulike risikosituasjoner. Det brukes mye energi på å finne ut hva som er skjedd med den enkelte. Under oppholdet gjennomgår de uformell opplæring, terapi og veiledning. De får også juridisk bistand i saker mot overgripere, halliker osv. Unge kvinner rapporterer nå om overgrep. Den juridiske ekteskapsalderen er 20 år for både gutter og jenter.

Muligheten for å bli gjenforent med familien kartlegges nøye. Feltarbeidere tar kontakt med familien og landsbyen, og jentene følges hjem. Noen ganger kommer familien til Balika. Etter hjemkomsten sørger CWIN for at jentene får gå på skole, at rettighetene ivaretas osv. Det jobbes også forebyggende for å hindre at jenter havner i farefulle situasjoner.

Balika-programmet

Balika-hjemmet er bare en del av et helt program-området som handler om å ivareta jenter og deres rettigheter.

Balika-hjemmet ligger vakkert til, omringet av grøntarealer.

Hjemme hos familien igjen.

Barnerettigheter

CWIN ble startet for litt over 20 år siden av studentaktivister ved universitetet i Katmandu. De var de første i Nepal som satte søkelyset på barns rettigheter og begynte å gjøre noe med barnearbeid, trafficking, vold mot barn, drap av jentebarn, kort sagt alle former for overgrep mot barn. I de 22 år som har gått har Nepal gjennomgått væpnede konflikter av mange slag, og alltid går dette mest ut over barna.

Det unike med CWIN er at de har klart å beholde idealismen og nytenkningen fra da de var "unge". De jobber praktisk, gir umiddelbar omsorg, mat, trygghet og tak over hodet til barn, men de tenker

også kreativt, lærer opp ungene til å ta ansvar for egne liv, og framfor alt påvirker de politikere og media.

Fenomenet "gatebarn" er fortsatt nokså ferskt i Nepal og har sammenheng med urbaniseringen. Barn har ingen høy status, spesielt ikke jenter. Fortsatt selges anslagsvis 12 000 jenter i året til India, der de stort sett utnyttes til prostitusjon. Jentebabyer drepes. Diskrimineringen starter i hjemmet. Jenter får ikke utdanning, men må hjelpe til hjemme. CWIN holder myndighetene ansvarlig for at menneskerettighetene ivaretas.

Programmet omfatter voksenopplæring med 7-14 dagers kurs for yngre kvinner, der de lærer om rettigheter, hvordan de skal beskytte seg mot sex-overgrep, hiv/aids, barneekteskap osv. I Nepal blir 39 % giftet bort før de er 18 år. Det er problematisk når barn føder barn. Ettersom menneskehandel og sexovergrep er store problemer i Nepal, lærer jentene å ta igjen og kjempe for retten til å ta egne beslutninger.

Balika driver også kampanjevirkosomhet og holdnings-skapende tiltak. Det er opprettet barnefora i mer enn 3000 skoler, der det er pliktig å ha med jenter. Det jobbes aktivt i samarbeid med og blant politiet. De fleste politibetjentene som deltar her, er kvinner. Det jobbes også gjennom media og presse-virkosomhet for å fremme kvinners rettigheter og gjennom nettverks-arbeid med andre organisasjoner.

Et sterkt inntrykk gjør beretningen om tradisjonen i noen avsidesliggende strøk der jenter tvinges til å bo i fjøset i fire dager hver gang de har menstruasjon. De regnes som urene og kan ikke ha kontakt med noen, men det forhindrer likevel ikke at de ofte blir utsatt for voldtekt mens de er alene i fjøset. En av disse jentene ble spurt om hva hun ville gjøre dersom hun ble en stor og mektig person, og svaret var: Rive alle fjøs!

Tradisjonen med medgift betyr en stor utgift for familien og er medvirkende årsak til at jentefostre aborteres og at en tar livet av jentebabyer.

Barnesentre

CWIN driver transittsentre og barnehjem for både gutter og jenter. Hovedprinsippet for interveneringen er at barna skal tilbakeføres til egen familie. Når det ikke er mulig, finner man alternative løsninger i permanente barnehjem.

Barn søker til byene for å overleve. Det er ikke deres skyld når foreldre og andre voksne svikter. Barn har rett til å være sammen med familien, og slektninger kan være et godt alternativ når foreldrene ikke kan ta hånd om barna.

Barnearbeid

Barn under 14 år skal ikke arbeide. Dette er også ulovlig etter nepalsk lov. CWIN driver opplæring for ungdom med ulike former for yrkeskurs. Et av fagene er "Life skills training", hvilket innebærer en form for sosialisering eller oppdragelse. Dette er en forutsetning for at en skal lykkes i yrkeslivet. CWIN følger opp barna over år. Noe av det viktigste de lærer hos CWIN, er hvilke rettigheter de har. Blant annet lærer de å si "nei" og hvor de kan søke hjelp og beskyttelse.

Hjemmet har terapeut og et eget terapirom der jentene kan legge av seg mye som tynger.

Sri Lanka

Vold mot kvinner

Illustrasjonsbilde

Kvinner er ofre for, og godtar ofte, vold i hjemmet som en del av det å være kvinne i Sri Lanka. Seksuelle overgrep og voldtekter er vanlig i hjemmet, som regel utført av et familiemedlem eller en i nær slekt. Konebanking er den vanligste formen for vold i familien og forklares gjerne som mannens eiendomsrett over kvinnen etter inngått ekteskap. Kvinner rapporterer hyppig at alkohol er med i bildet. Menn bruker ofte alkohol som unnskyldning for sine handlinger.

Vold mot kvinner har virkning på individet og familien: Ikke planlagt svangerskap som ofte medfører spontan abort eller selvpåført svangerskapsavbrudd, økonomisk belastning ved mange barn, fysiske skader, traumer, frykt, ydmykelse, hjelpeløshet, og hvis offeret ikke er gift – sosial stigmatisering og problemer med å bli gift.

Årsakene til at kjønnsbasert vold i hjemmet er så utbredt, og nesten ikke snakkes om, er mange, men dreier seg gjerne om kulturelt definerte kjønnsroller. Offentlige beskyttelsesmekanismer (lovverket og sedvane) reflekterer kjønnsrollemønsteret i Sri Lanka. Kort sagt søker ikke kvinner juridisk assistanse, men så er det heller ikke lett å få hjelp om de ber om det.

Sri Lanka har et regelverk som er overensstemmende med beskyttelsesmekanismer nedfelt i menneskerettighetslovene og konvensjonen om eliminering av vold mot kvinner. Når vold likevel er så vanlig, skyldes det kulturelle faktorer som tillater kjønnsbasert vold og forhindrer effektiv, statlig beskyttelse. Forholdet mellom mann og kvinne, særlig fysiske forhold (positive og negative), regnes som en privatsak og gjenspeiler maktforholdet mellom menn og kvinner i alle aspekter av offentlig og privat liv, herunder eierskap og kontroll over formue, beslutningstaking og arbeid. Kvinner er derfor tilbakeholdende med å utfordre menns overtak ettersom de er økonomisk og sosialt avhengige av mannen som overhode for familien (ektemann, far, bror, onkel). Slike spørsmål kan ikke tas opp i offentlighet i frykt for å bli stempelt som en "dårlig kvinne". Likeledes er det umulig for en kvinne å forlate ekte mannen eller handle imot hans vilje fordi hun risikerer å bli utstøtt av både hans og hennes familie samt det sosiale nettverket. Det er uhyre vanskelig for kvinner å gifte seg på nytt eller leve alene som enslig mor. Selv om kvinnene i større grad er blitt oppmerksomme på at de har grunnleggende rettigheter, fortsetter de å være tilbakeholdende eller maktesløse når det gjelder å ta i bruk mekanismer som sikrer dem deres rett, forutsatt at slike mekanismer er tilgjengelige for kvinner.

Fornøyd jente på Balika-hjemmet.

Alkohol på dagsorden

Mange utviklingsland bærer en tung byrde på grunn av alkohol, både når det gjelder helseproblemer og økonomisk utvikling. Tendenser viser at alkoholproblemene bare vil øke i utviklingsland etter hvert som inntektene øker.

Alkohol utgjør et tosidig problem i utviklingsland: på den ene side er alkohol mange steder en ekstra byrde for fattige og underprivilegerte, på den annen side ser vi også at nye drikkemønstre, økt forbruk og stigende problemer forekommer i den voksende middelklassen i mange land. Alkohol blir ofte brukt som symbol på tilkoblingen til en vestlig, global kultur og tilhører dem som kan tillate seg slik luksus. Selv om forbruket stagnerer eller til og med avtar i den vestlige verden, påpeker Verdens helseorganisasjon (WHO) at de to regionene som viser et nytt og økende forbruk, er Sørøst-Asia og den vestlige Stillehavsregionen. Alkoholens negative virkning på helsestilstanden er generelt akseptert. Alkohol er den femte største risikofaktoren for en for tidlig død og funksjonshemming i verden. I noen utviklingsland er alkohol den største risikofaktoren. Dette understreker det faktum at alkohol ikke er noen helt vanlig handelsvare. Alkohol kan ses

Alkoholreklamen ruver over fattigdommen.

både som en konsekvens av og årsak til fattigdom. Noen ganger er det begge deler. I en undersøkelse fra Sri Lanka var en av konklusjonene: "Alkohol, og konsekvensene av alkoholbruk, påvirker i høy grad hverdagen til fattige mennesker. Det er ikke bare de som drikker som blir sterkt berørt, men kanskje enda mer de pårørende, som kone og barn."

Tung byrde

Mange utviklingsland bærer en tung byrde på grunn av alkohol, både når det gjelder helseproblemer og

økonomisk utvikling. Tendenser viser at alkoholproblemene bare vil øke i utviklingsland etter hvert som inntektene øker. Det er derfor avgjørende at alkoholproblemene tas med i utviklingsplanene. Her er det nødvendig med god kompetanse, både om årsakene til problemene og effektive måter å møte dem på i utviklingsammenheng. Slik kompetanse trengs både i FORUT, hos partnerne og i et bredere nettverk av institusjoner, både offentlige og private, som er involvert i utviklingsamarbeid.

Det er ikke enkelt å tilegne seg slik kunnskap. I vestlige land er det utført mye forskningsarbeid om alkohol og forebyggingsmetoder. Denne kunnskapen kan ikke nødvendigvis omplantes til et utviklingsland. Det foreligger adskillig mindre forskning i land i Sør, og det som finnes, er sterkt fragmentert. FORUT vil styrke kunnskap og øke forskningskompetansen hos sine samarbeidspartnere og formidle deres innsikt til nasjonale og internasjonale arenaer.

Internasjonalt press

Sammen med GAPA (Global Alcohol Policy Alliance) har FORUT og andre partnere spilt en vesentlig rolle for å påvirke Verdens helseorganisasjon (WHO) til å sette alkohol på dagsorden. FORUT og GAPA er blitt invitert til og har deltatt i den formelle konsultasjonsprosessen med møter og rundebordskonferanser i WHO. Videre lobbyvirksomhet er blitt utøvd i kontakt med medlemsstatenes permanente delegasjoner i Genève og i kontakt med andre ikke-offentlige organisasjoner med felles interesse. I tiden frem til WHO publiserer sitt utkast til en global strategi, vil FORUT med partnere og GAPA-nettverket ta aktivt del i prosessen, både med formelle konsultasjoner og via uformelle kanaler. Det tas sikte på å påvirke WHO (og om mulig andre regionale og internasjonale multilaterale institusjoner) til å ta med eksisterende

fremgangsmåter for å få regulert og hindre alkoholbruk i sin globale strategi. Videre må myndighetene i forskjellig land påvirkes til å integrere den globale strategien i sin politikk og i landets regelverk. Det oppnås gjennom å støtte sivilsamfunnsorganisasjoner, få dem til å bli en del av GAPA og utføre forskning og drive holdningskampanjer for å nå målet.

Innspill til utenrikskomiteén

Rusproblematikken omfatter også narkotika. I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2010 har Actis (rusfeltets samarbeidsorgan) spilt inn noen betenkninger til utenriks- og forsvarskomiteén som gjelder narkotikabekjempelse og bistandspolitikken under begrepet "Alternativ utvikling". "Alternativ utvikling" handler om å gi bøndene et økonomisk bærekraftig og legalt alternativ til dyrking av narkotika. Dyrking og framstilling av narkotika ser

ut til ofte å være både et utviklingsproblem, sikkerhetsproblem og narkotikaproblem. Actis gir derfor tre anbefalinger til komiteén, hvorav det ene er: "Vi ber konkret om en merknad der utenrikskomiteén ber UD sette i verk et pilotprosjekt for utvikling av alternative avlinger som ledd i det bilaterale samarbeidet med f.eks. Malawi, gjerne i samarbeid med en spesialisert frivillig organisasjon som FORUT".

FORUT har engasjert seg sterkt i rusforkjempelse og rusforebygging i Malawi og er invitert av den malawiske regjeringen til å bidra til utformingen av en nasjonal ruspolitikk.

Fire nøkkelpersoner i utviklingen av en ny alkoholpolitikk Malawi ser optimistisk på prosessen de har ansvaret for å drive fram. Fra venstre Edward Chikhwana, Nelson Zakeyu, Martha Kwataine og Maganizo Kachiwiya. Chikhwana og Kwataine representerer to store nasjonale nettverk som jobber med henholdsvis HIV/AIDS-forebygging og folkehelse spørsmål.

Malawi prøver ut nytt kursopplegg

Malawi ble det første landet til å teste det nye kursopplegget som FORUT og Blå Kors Norge har gått sammen om å lage. Kursopplegget er finansiert av midlene fra TV-aksjonen Blå Kors 2008. Det skal gi nøkkelpersoner i frivillige organisasjoner og forvaltning tilgang til den aller nyeste kunnskapen om hvordan en mest effektivt kan forebygge alkoholproblemer.

Av Dag Endal

Det første pilotkurset fant sted 11-13. november med vel 20 spesielt inviterte deltakere. Malawis nye innenriksminister, Aaron Sangala, åpnet kurset og hilste initiativet fra Blå Kors og FORUT velkommen til Malawi. – Dette kursopplegget kommer akkurat på rett tidspunkt for oss. Frivillige organisasjoner og offentlige organer har nå en prosess gående for å komme fram til en ny alkoholpolitikk for Malawi. Gjennom kurset vil våre deltakere samle kunnskap om hvordan den nye politikken kan bli mest mulig effektiv og slik unngå at alkoholproblemer blir et hinder for Malawis utvikling.

Ministeren understreket at ny kunnskap må kombineres med forankring av en ny politikk hos befolkningen. Statsråd Sangala viste til betydningen av den runden som nå kommer, der Drug Fight Malawi og andre frivillige organisasjoner skal ut og snakke med folk i distriktene. Representanter for lokalbefolkningen

Hele bredden av frivillige organisasjoner og relevante departementer deltok på kursopplegget i Malawi regi av Blå Kors Norge og FORUT. I tillegg møtte observatører fra Tsjad og Lesotho. Malawis innenriksminister Aaron Sangala (i midten foran) åpnet konferansen.

får anledning til å fortelle hvordan de opplever alkohol som utviklingshinder og gi synspunkter på problemet kan bekjempes. Også menneskerettsorganisasjonene i Malawi var representert på kurset om alkoholpolitikk. Retten til bedre helse er et sentralt tema for malawiere, og alkoholbruk er en viktig årsak til både fattigdom, vold mot kvinner og spredning av tuberkulose og HIV/AIDS.

Et tilsvarende kurs ble holdt i Botswana dagene etter Malawi-kurset. Erfaringene fra de to kursene, pluss et tredje kurs i Namibia på nyåret, skal brukes til å lage en forbedret utgave av hele kurspakka. Den vil så bli stilt til rådighet for alle utviklingsland. Blå Kors og FORUT vil kjøre to nye kurs i Tsjad og Lesotho i 2010, og det er allerede kommet flere spørsmål om kurs for land i Asia og Latin-Amerika.

Knut Storberget på besøk i Malawi i juni, der rus og vold var et viktig tema.

Svensk støtte til FORUT

Svenske Sida (tilsvarende Norad) har bevilget 13 millioner svenske kroner til FORUTs arbeid blant hjemvendte internflyktninger i Sri Lanka.

- Vi er veldig glade for at Sida har bevilget et så stort beløp og tar det som en anerkjennelse av den gjennomføringsevnen FORUT har vist under vanskelige forhold, sier utenlandssjef Ståle Stavrum (bildet). De siste ukene har stadig flere mennesker sluppet ut av leirene som ble opprettet etter at regjeringshæren beseiret tamilgeriljaen LTTE og hundretusener av mennesker på flukt måtte tas hånd om. Støtten fra Sida er tiltenkt de svakeste gruppene, som nå vender hjem til områder som praktisk talt har vært tomte for sivile.

- og norsk støtte til FORUT

Utenriksdepartementet har også bevilget penger til rehabiliteringsarbeid blant internflyktninger som er sluppet ut av leirene. Tre millioner kroner blir stilt til disposisjon for FORUT nå før jul. – Dette er også gledelig, sier Ståle Stavrum. – Bevilgningen viser at norske myndigheter har tillit til det arbeidet vi utfører og at Norge fortsatt ønsker å gi sin støtte til den hardt rammede sivilbefolkningen nord i Sri Lanka.

Sri Lankas hærsjef går av

I midten av november trakk sjefen for Sri Lankas hær, general Sarath Fonseka (bildet), seg fra stillingen. General Fonseka var arkitekten bak regjeringshærens seier over tamiltigrerne, LTTE. Det spekuleres nå i om Fonseka vil utfordre president Rajapakse i neste års valg. Han har bedt om at fratredelsen blir gyldig fra 1. desember.

Et langsiktig engasjement

FORUT tar sikte på et fortsatt langsiktig engasjement i Sri Lanka. Selv om arbeidet blant internflyktningene har fått mye oppmerksomhet, har det ordinære utviklingssamarbeidet fortsatt for fullt, for eksempel sør i landet.

Av Ellen Bjølseth

Hambantota-distriktet befinner seg sørøst i Sri Lanka og er omtrent ti mil langt og fire mil bredt. Distriktet består nesten utelukkende av singalesere (97,2 %), og det er et utpreget jordbruksområde. Risdyrking, husdyrhold og fiske utgjør livsgrunnlaget for de aller fleste.

FORUT har arbeidet i området siden 1993. I henhold til den nye femårsplanen vil fokus de neste årene være på barnerettigheter, rusgifter og utvikling,

kvinner og likestilling (særlig vold i nære relasjoner) og krisehåndtering og rehabilitering. Utstrakt samarbeid med lokale organisasjoner, ungdomsgrupper og andre foreninger er en god kanal for å få til holdningsendringer, særlig når det gjelder likestillingsspørsmål og rusmisbruk.

Denne høsten er det opprettet flere aksjonskomiteer som skal jobbe spesielt med kjønnsbasert vold. Gruppene får veiledning av feltarbeidere med spesiell kompetanse i kjønns- og likestillingssspørsmål. Både kvinner og menn deltar i aksjonskomiteene, ikke minst fordi det er viktig at menn ser på sine egne kjønnsrollemønstre.

Kontinuerlig påvirkningsarbeid har skapt en dypere forståelse for og bevissthet om mekanismene bak kjønnsbasert vold i lokalsamfunnet, og innbyggerne selv er mer mottakelige for å ta ansvar og gjøre noe med egen adferd.

Treplanting på dugnad er også en del av det organiserte arbeidet.

Både kvinner og menn deltar i komiteen og diskuterer egne holdninger til kjønnsbasert vold og andre viktige temaer.

Leirene tømmes

Vavuniya

I midten av november er nesten 120 000 internflyktninger sluppet ut av leirene i nord, melder det srilankiske forsvarsdepartementet på sine nettsider. Totalt er det i overkant av 150 000 igjen i leirene ifølge den samme kilden.

Det er positivt at den hardt prøvede sivilbefolkningen nå får vende hjem igjen. Samtidig er det en stor utfordring at mange har lite å vende tilbake til.

En storstilt gjenoppbyggingsaksjon er på gang, og FORUT vil bidra med sin kompetanse og lange erfaring fra lignende innsats. Pengene som er bevilget gjennom Sida og UD vil komme godt med ettersom rehabilitering foreløpig ikke har ligget inne i det ordinære budsjettet, som i hovedsak rettes mot langsiktig utviklingssamarbeid.

Hjemvending er ikke alltid hva det høres ut som. Mange mellomander hos slekt og venner i påvente av at det skal bli levelig der de egentlig hører hjemme. Hus er ødelagt, områder må renskes for miner, og det kan ta tid før det blir mulig å dyrke jorda igjen.

For dem som blir tilbake i leirene i Vavuniya, er livet trøstesløst og slitsomt, og blir det langvarig, er det fare for at det vil avle misnøye og legge grunnlag for nytt opprør. Myndighetene hevder på sin side at de trenger tid til å renske ut LTTE-folk blant sivilbefolkningen og tid til å rydde miner før folk kan slippes ut.

Ungdomsleir

I perioden 15. oktober til 8. november ble det arrangert en rekke ungdomsleirer i Jaffna, Moneragala, Hambantota, Matale and Colombo. Tema for leir-oppholdet var "Fra ungdom til tilfreds familiemedlem" med fokus på forholdet mellom menn og kvinner. Det inngås bekymringsfullt mange tenåringsekteskap i Sri

Lanka med svangerskap for litt for unge kvinner som resultat. Ungdommene diskuterte også ansvarsdeling og vold i hjemmet med tanke på fremtidig ekteskap. Men leirliv er ikke bare alvor og vanskelige temaer. Det ble også tid til konkurranser og fritidsaktiviteter, som seg hør og bør.

Nils Moberg til minne

Nils Moberg døde den 9. oktober etter en tids sykdom. På tross av at han for tre år siden fikk beskjed om at han led av en uhelelig lungesykdom, fortsatte han å reise på sine regelmessige turer til Sierra Leone. Han hadde planlagt en siste reise i oktober, men ble akutt syk like før.

Nils Moberg ble en ressursperson for FORUT for om lag seks år siden. Han kom inn som frivillig konsulent i Sierra Leone. Nils var en stor idealist som utrettet et meget viktig arbeid. Han bidro til å utvikle FORUT Sierra Leone til å bli en mer profesjonell organisasjon, både faglig, administrativt og organisatorisk. Han var en person med stor integritet, sterke meninger, stort mot og en god porsjon humor. Han var tvers igjennom ærlig, og det var aldri vanskelig å vite hvor man hadde ham.

Vi takker Nils fordi vi gjennom ham ble minnet om at personlig og organisasjonsmessig integritet ikke bare er viktig i et nært perspektiv, men helt nødvendig i et større perspektiv. Vi takker Nils fordi vi ble utfordret til å reflektere over grenseoppgangen mellom servilitet og systemkritisk tilnærming. Vi takker Nils fordi vi han alltid sto opp for de fattigste, for folk i Sierra Leone og for sine medarbeidere i FORUT Sierra Leone. Vi takker Nils for at vi fikk lære av hans klokskap og erfaringer. Vi takker for at vi fikk lære å kjenne og samarbeide med et helstøpt menneske.

Nils Moberg vil for alltid bli en del av FORUTs historie. Han fikk mange venner i FORUT og blant FORUTs samarbeidspartnere fra fjern og nær, og han vil bli dypt savnet.

Morten Lønstad
generalsekretær

Hele landet er med!

Omis og Dalbir på det nye barnehjemmet sitt, Sunrise Home, i høst.

I løpet av høsten deltar hele Norge i barneaksjonen "Omis får nye venner". Det strømmer inn rapporter og presseklipp om kreative aktiviteter og stor oppslutning fra foreldre og andre som barnehagene har invitert til diverse arrangementer. Også småskoletrinnet deltar ved 165 skoler.

Lillebror barnehage på Askøy

har deltatt i barneaksjonen for femte året på rad. I 1 ½ måned har fått høre historier om Omis, de har sett film og har dramatisert en fantastisk flytur til Nepal med tur på marked for å kjøpe frukt og mat. Alle barna laget sitt eget digitale kunstverk og annet kunstverk som ble samlet til en flott salgsutstilling, og foreldre og besteforeldre kunne kjøpe kunsten for et valgfritt beløp. Barnehagen samlet inn ca 12 600 kroner til FORUTs arbeid.

Jonettaplussen familiebarnehage

i Klæbu med 10 barn ville gjøre litt ekstra for Omis og barneaksjonen denne høsten, og har derfor arrangert godt, gammeldags garasjesalg. Det hele foregikk 18. oktober. - Både barnas familier og næringslivet ble invitert til formiddagsaksjonen vår, forteller John Anders Borgen. Barna malte også sitt eget kunstverk som ble utstilt og solgt på aksjonsdagen.

Presthus gård barnehage (Trondheim)

inviterte foreldre og søsken til markering av FN-dagen, med egenlaget kunstutstilling, eplemost av epler fra parken, tørkede urter, urtesmør og poteter fra egen kjøkkenhage. - Deltakelsen i "Omis får nye venner" gir barnehagen mulighet til å fokusere på livet og ulikhetene i verden gjennom lek, kreativitet og læring, sier Renate Kvivesen, enhetsleder.

Kopperud barnehage ligger så nær FORUT-kontoret at femåringene kunne gå dit selv og avlevere pengene de hadde samlet inn. Her er det økonomisjef, Lill Jørgensen, som teller opp mens ungene følger med.

Nyansettelser

Eivind Knut Nilsen (41), er ansatt som stedlig representant for FORUT i Sri Lanka. Han tiltrer så fort det er praktisk mulig og avløser da Dankert Vedeler, som har innehatt stillingen i en overgangsperiode. Eivind Nilsen har bred erfaring innen utviklingsarbeid og fredsovervåking i Sri Lanka, Palestina, Yemen og Angola.

Tord Steiro (29) er ansatt som programkoordinator i FORUTs utenlandsavdeling. Tord Steiro er samfunnsøkonom med fokus på utviklingsøkonomi og bistand. Han har god, internasjonal organisasjons-erfaring og praksis fra diverse utenlandsopphold.

Trine Sveinhaug (48) er ansatt som programkoordinator i FORUTs utenlandsavdeling. Hun har utdanning fra Norges landbrukshøgskole og mange års erfaring fra utviklingsarbeid på landsbygda i Nicaragua. Hun har arbeidet med utvikling av økologisk landbruk i Norge og kommer nå fra en pedagogisk/administrativ stilling ved Lena videregående skole.

Huseby skole. Sofia og Emma, snart seks år, løp Skoleløpet i høst.

Deltakerskoler pr. 1.10.2009

- Måndalen skule, Måndalen
- Viksdalen skule, Viksdalen
- Vik skole, Borkenes
- Vestad skole, Elverum
- Hillesøy skole, Sommarøy
- Korsmo skole, Skarnes
- Fagernes skole, Finnsnes
- Alnes skole, Godøy
- Hernes skole, Hernes
- Huseby skole, Oslo
- Mørkved skole, Brumunddal
- Opphus skole, Koppang
- Korta skole, Raufoss
- Skjervøy barneskole, Skjervøy
- Helstad skule, Stranda
- Sand sentralskole, Sagstua
- Kopperud skole, Gjøvik
- Vindingstad skole, Gjøvik
- Kurland skole, Løvenstad
- Nordli skole, Nordre Toten
- Sørskogbygda skole, Sørskogbygda
- Frydenlund skole, Elverum
- Skjolden skole, Skjolden
- Berger skole, Rendalen
- Ljørdalen skole, Ljørdalen
- Vardal ungdomsskole, Hunndalen
- Hanstad skole, Elverum
- Ingeberg skole, Ingeberg
- Fryal skole, Hov
- Storelva skole, Kvaløysletta
- Nordbygda skole, Hosteland
- Ramfjord skole, Ramfjordbotn
- Eydehavn skole, Eydehavn
- Kattfjord skole, Kvaløysletta.

Huseby skole. Full fart i Skoleløpet 21. september.

Økt oppslutning om Skoleløpet

Denne høsten har 37 norske skoler vært med i Skoleløpet, og det er åtte flere enn i fjor. De første innbetalingene i aksjonen viser at flere skoler løper inn mer penger enn i fjor, og Frydenlund skole i Elverum har nesten doblet resultatet sitt på ett år!

Frydenlund skole bruker en hel dag på Skoleløpet sitt, og alle elevene er samlet med mat og drikke i skogen ikke langt unna skolen. Denne høsten har elevene løpt opptil 14 kilometer, og i gjennomsnitt har elevene løpt inn over 200 kroner. Til sammen har Frydenlund skole samlet inn 74 000 kroner i årets skoleløp.

- 200 kroner er et magisk tall i år, sier kampanje- og markedsjef Ingvar Midthun. - Vi hadde nok ikke regnet med at så mange ville løpe inn fullt så mye, men de første innbetalingene viser at flere skoler har et slikt gjennomsnitt blant elevene.

De flotte resultatene og den gode stemningen på deltakerskolene betyr mye for utdanningsprosjektene som får støtte fra Skoleløpet. - Når inntektene øker, får vi muligheter til å gjøre mer i våre prosjektland, sier Ingvar. Han sier det er spesielt gledelig at flere skoler har vært med flere ganger i Skoleløpet. - Alle våre utviklingsprosjekter er flerårige, og derfor er det også viktig at kampanjene her i Norge får med deltakere i flere år, sier han.

Får delta på prosjektreise

To heldige lærere får være med på tur til Sierra Leone. FORUT har tradisjon for å invitere aksjonsdeltakere med på slike prosjektbesøk som en del av sin aksjonsutvikling. Til våren får en lærer fra Vardal ungdomsskole på Gjøvik og en fra Huseby skole i Oslo denne unike sjansen. Målet med prosjektreisen i mars 2010 er å samle inn ny informasjon til "Skoleløpet 2010", samtidig som lærerne skal være med i evalueringen av aksjonen og prosjektene.

Vardal ungdomsskole har 330 elever og deltok i FORUT-aksjonen "Skoleløpet" før første gang i høst. I aksjonen samlet elevene med bruk av personlige sponsorkort inn nærmere 70 000 kroner, altså i overkant av 200 kroner per elev.

Huseby skole deltok med 550 elever og samlet inn nesten 110 000 kroner. De deltok også i fjor, og da ble resultatet imponerende 220 000 kroner!

Takk til alle deltakerskoler høsten 2009 – alle resultater er viktige resultater for oss!

1) Huseby skole. Fra venstre: Tora Hedvig Fevang, Andrea Værlo Fredriksen, Deborah Riser, Sara Sverdrup Thygesen, alle i klasse 2C.

2) Vardal ungdomsskole. Fra venstre: Julie Heiberg, Aurora Kasapi, Almira Tikvesa og Oda Odberg.

3) Frydenlund skoles drikkestasjon.

4) Frydenlund skole: Småklasse-trinnet deltok med liv og lyst.

Julekortpakke med 8 kort

Vi håper mange vil bruke FORUTs julekort.

Pakke med åtte eksklusive, doble kort med konvolutter. Kortene har tradisjonelle motiver tegnet spesielt for FORUT av Kjell E. Midthun. PRIS: 100,-

Send din bestilling til FORUT på epost: forut@forut.no eller telefon 61 18 74 00. Du kan også bestille kortene i vår nettbutikk: www.forut.no

Julekampanjen

FORUT sendte i midten av november ut den nye JULEKAMPANJEN til nærmere 31 000 personer i Norge. JULEKAMPANJEN er et samarbeid med eierorganisasjonene IOGT og Juvente. Mottakere av kampanjen er medlemmer og andre støttespillere som organisasjonene har hatt kontakt med de siste par årene. Kampanjen presenterer organisasjonenes innsats for barn og unge i Norge og andre land. Barn har rett til trygghet og omsorg uansett hvor de bor i verden, og det er budskapet de tre organisasjonene vektlegger.

Nå håper FORUT, IOGT og Juvente at mange støtter organisasjonenes arbeid ved å betale inn 150 kroner eller et valgfritt beløp til kampanjen. JULEKAMPANJEN støttes av justisminister Knut Storberget, som selv har vært aktiv i alle tre organisasjonene tidligere.

(Julekampanjen beklager enkelte feil i adresseregisteret.)

FORUTs julekonkurranse

Gå til FORUTs nettside – forut.no – og bli med i årets julekonkurranse. Ti heldige vinnere mottar premier fra FORUTs nettbutikk. Svarfrist: Julaften.

Telemedisin Sierra Leone – India

Leger i Sierra Leone kan nå benytte satellittforbindelse til India og oversende røntgenbilder og annen data for analyse ved indiske sykehus med bedre utstyr. Mange indiske leger forlot landet under borgerkrigen som endte i 2002, og dette lider landet fortsatt under. Initiativet er støttet av indiske myndigheter som ledd i en panafrikansk telemedisinplan. (Kilde: BBC)

Meningsfulle gaver

Nå har FORUT lagt ut nye varer og nye symbolgaver i sin nettbutikk på forut.no. FORUT importerer selv varer til ulike aksjoner og kampanjer, og det er slike varer du finner i nettbutikken i tillegg til årets nye symbolgaver.

Høsten 2009 lanseres "FORUTs fantastiske fruktkarameller" som en ny symbolgave. – For å være ærlig er dette ganske dyre karameller, sier Brita Staal i nettbutikken med en smil. - Med fruktkarameller til 100 kroner posen har vi laget en gaveidé for dem som vil kombinere en gave til FORUT med en liten godbit til venner og bekjente.

En annen flott symbolgave i år er hjertet som er laget for FORUT i et papirverksted i Katmandu i Nepal. I en flott gavemappe ligger det julerøde hjertet med oppheng som et eget budskap, men også som en flott liten juledekorasjon.

I tillegg til disse to gavene kan du kjøpe en fjær som kan bli til fem høns eller vår fredsduepins med hilsen fra femåringen Indrani i India.

..husk: Du finner et bredt utvalg av andre varer og gaveideer i nettbutikken!

Fruktkarameller
Kr. 100,-

Fem høns
Kr. 100,-

En god dag
Kr. 200,-

Et hjerte fra Katmandu
Kr. 150,-

Takk til våre faste støttespillere:

- Urbane Totninger
- Toten Transport
- Thermo-Floor
- Idéhuset Sandbeck
- Engers Lefsebakeri
- Læringsverkstedet
- Hunderfossen Familiepark
- Åsane Folkehøgskole, Bergen
- Skolenettverket Kvaløya, Tromsø
- Reinen skole, Tromsø
- Utdanningsforbundet
- Geirr Lystrup
- IOGT
- IOGT Jr.
- Juvente
- Høgskolen i Hedmark
- Endre Lund Eriksen
- Grete Sandberg og Are Helseth
- Gjøvik kommune

...og kanskje aller viktigst:
Over 1500 barnehager og
150 barneskoler i Norge
som årlig deltar i barneaksjonen!

Velkommen til www.forut.no

FORUT

nettbutikk

Vi har åpnet vår nye nettbutikk på www.forut.no. Her finner du mange fine nye produkter samt alle DVDer og CDer fra barneaksjonene våre. Alle våre produkter er direkteimporterte fra kontrollerte produsenter. Vi har langvarige handelsforhold som gir stabilitet til små bedrifter i Sri Lanka og India.

Du bestiller varene på:
www.forut.no/nettbutikk

Kjøp julegaver i FORUTs nettbutikk

Tre hjerter fra Katmandu

Hjertene er laget i et papirverksted i Katmandu. Papirverkstedet sysselsetter og gir inntekt til unge voksne som tidligere har vært hjemløse eller har levd som gatebarn, og det gir mange unge en ny sjanse til et bedre liv. Hjertene er laget av resirkulert papp og er dekorative i vinduet, på juletreet eller som dekor på pakker.
PRIS: 50,-

Julepuslespill

Puslespill i kraftig papp med koselig julemotiv tegnet av Kjell. E. Midthun.
PRIS: 50,-

Veske med to hårstrikker

Søt filtveske fra Nepal. Filtvesken har et lite motiv i front og det følger med to hårstrikker.
PRIS: 85,-

Målestav

Målestav i tre fra Sri Lanka, dekorert med dyremotiv. Måler fra 70 til 140cm. Skriv på navn og dato når barnet måles.
PRIS: 80,-

Bidelotto

Bidelotto med motiver fra FORUTs barneaksjon. For opp til fire spillere. Møt Yebo, Vasana, Ramu og Omis og se hva de gjør der de bor.
PRIS: 60,-

Barnesangboka til Geirr Lystrup

Sanger, fortellinger og bilder - alle Geirrs 175 barnesanger med noter og gitarbesifring.
PRIS: 298,-

Glad sjiraff

Lekesjiraff i 100 % bomull. Høyde: 35 cm.
PRIS: 150,-

Pinnsvinet pigg

100 % bomull.
PRIS: 70,-

Dukke-Sara

Tøydukken Sara er produsert på Sri Lanka. Hun er en liten, myk dukke, med klær til å ta av og på. Dukken har med seg et lite hefte, som forteller litt om hvor hun kommer fra og hvem hun er.
Høyde 30 cm. PRIS: 120,-

Skulderveske

Skulderveske fra Nepal i kraftig håndvevet stoff. Vesken er sammensatt av ruter i forskjellige farger og har en praktisk innerlomme og knyting i åpning. Mål selve vesken: 32 x 36 cm med bunn, mål skulderrem: 42 cm.
PRIS: 180,-

Barneforkle

Solid barneforkle i håndvevet bomull med påsydde applikasjoner. Passer for små kokker opp til 130 cm.
PRIS: 65,-

Silkeveske fra Nepal

De nydelige veskene er produsert i en av FORUTs systueprosjekter i Nepal. PRIS: 60,-

FORUT-fanten

En myk plysjelefant, laget i Sri Lanka. Kosedyret tåler lett håndvask og passer også for mindre barn.
PRIS: 120,-

Hengedyr

– flamingo – sjiraff - tusenbein

Morsomme og rare hengedyr til å feste i taket med en spiralfjær. Laget hos Ratikorn i Thailand. Flamingoen er 20 cm. Sjiraffen er 15 cm lang. Tusenbeinet er ca 15 cm langt. PRIS: 40,-

Dragehengedyr

Den store, hyggelige dragen er et morsomt hengedyr som lyser opp på barnerommet.
PRIS: 70,-

Bangalore:

Han bor i en av Indias slummer. For 150 kroner i måneden kan du bidra til at barn som han får et bedre liv.

Ring 61 18 74 00 eller send epost til forut@forut.no og meld deg som FORUT-partner i dag!

Julegavetips — flotte presanger til store og små!

Skulderveske fra Nepal

Stor turkis skulderveske med tre lommer i front, fra Nepal. Vesken har en bred og komfortabel skulderrem, en praktisk innerlomme og glidelåsåpning. PRIS: 200,-

Liten toalettmappe - Elefant

Liten toalettmappe formet som en elefant. Passer også som sminkemappe. Toalettmappen har glidelåsåpning og flagrende ører. PRIS: 80,-

Tre hjerter fra Katmandu

Hjertene er laget i et papirverksted i Katmandu. Papirverkstedet sysselsetter og gir inntekt til unge voksne som tidligere har vært hjemløse eller har levd som gatebarn, og det gir mange unge en ny sjanse til et bedre liv. Hjertene er laget av resirkulert papp og er dekorative i vinduet, på juletreet eller som dekor på pakker. PRIS: 50,-

